

[Ib Christensen]

gået ind for det og har priset vores mod. Både Ekstra Bladet og B.T. har haft meget positive kommentarer, Jyllands-Posten er på samme linje i dag, osv.; jeg tror, mange af medierne i og for sig bakker os op. At de så ikke omtaler vores lovforslag, det hænger sammen med den behandling, retsforbundet sædvanligvis bliver genstand for i medierne, nemlig nul omtale.

Man har ikke ønsket debatten fra HKs side, man har ikke ønsket debatten fra Butikshandelens Fællesråd. Man har saboteret debatten. Man har nægtet, ved jeg positivt, at udtale sig om dette spørgsmål til blade. Det er den måde, man kvæler et forslag på og kvæler en debat på her i dette kongerige. Sådan foregår det altså. Derfor er den debat ikke kommet, hr. Fogh Rasmussen. Det er årsagen til, at debatten ikke er kommet. Det er ikke, fordi der ikke er et behov, eller fordi der ikke er ønsker om at ændre denne lov eller fjerne den, for det er der, således som jeg allerede har dokumenteret.

Inger Stilling Pedersen (KrF):

Blot nogle få kommentarer til retsforbundets ordfører, der bl. a. nævnte noget om kioskerne, der vil gå under, fordi de ikke kan klare sig, nu det bliver værre og værre for dem. Hvordan bliver det så, når der bliver fri åbningstid? Vil de så ikke helt forsvinde?

Man siger, at der ikke er nogen små butikker ved siden af supermarkeder. Det kommer selvfølgelig an på, hvad man forstår ved et supermarked. Det behøver ikke at være et af de kæmpestore. Der kan jo godt ligge en købmandsbutik et sted, der har udviklet sig til et supermarked – det kender jeg masser af eksempler på – og så længere henne ligger der en lidt mindre butik. Hvis det store supermarked har åbent, så bliver den lille butik nødt til at følge med.

Man siger, at mand og kone bare kan tilrettelægge deres arbejdstid. Det gør de da også i dag. Det indebærer, at de i mange tilfælde får en arbejdstid fra tidlig morgen – for de åbner før de andre, det kan de jo gøre i dag efter den gældende lukkelov – til sen aften. Måske kan de få tid til en lille mid-dagspause.

Der kom en anden bemærkning om, at det trods alt er forbrugerne – hvor står det skrevet? – at det trods alt er forbrugerne, der

skal bestemme det. Det kan lyde meget godt, men der er da også en anden part, som jeg i hvert fald ikke kan lade være med at tænke på. Jo mere frihed, jeg vil have til at handle, når det passer mig, des mere tvinger jeg andre til at stå på pinde for mig – med de omkostninger, det fører med sig. Man kan ikke bare se ensidigt på det, men selvfølgelig kan vi drøfte det. Det kan ses fra begge sider, men trods alt ikke kun fra forbrugernes side.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Karlskov Jensen):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til erhvervsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

5) Første behandling af:

Forslag til folketingsbeslutning om medbestemmelse [af Niels Helveg Petersen (RV) m. fl.].

(Beslutningsforslag nr. B 23. Fremsat 12/10 78).

Sammen med denne sag foretoges den sidste sag på dagsordenen, nemlig:

6) Første behandling af:

Forslag til folketingsbeslutning om medejde for de ansatte [af Niels Helveg Petersen (RV) m. fl.].

(Beslutningsforslag nr. B 24. Fremsat 12/10 78).

Forslagene sattes til forhandling.

Forhandling

Arbejdsministeren (Auken):

De to beslutningsforslag fra det radikale venstre tager sigte på at give en form for

[Arbejdsministeren]

medejendomsret til de ansatte i private virksomheder og tager sigte på at udvide den medbestemmelse, der gælder for lønmodtagere både i den private og den offentlige sektor.

Jeg kan sige, at vi har en positiv holdning til begge de to formål, der er indeholdt i de radikale forslag, og mine kritiske bemærkninger til de to forslag skal ses i lyset af denne grundlæggende positive indstilling til at løse problemerne.

Først vedrørende beslutningsforslag nr. B 23 om medbestemmelse. Jeg skal først gøre nogle bemærkninger om det offentlige område. De nugældende regler om offentligt ansattes medbestemmelse er fastsat i finansministeriets cirkulære af 16. februar 1972 om samarbejde og samarbejdsudvalg i statens virksomheder og institutioner. Reglerne blev til, dels på baggrund af en betænkning afgivet i 1968 om revision af samarbejdsreglerne i staten, dels på baggrund af forhandlinger med de offentligt ansattes organisationer. Cirkulærets bestemmelser ligger i øvrigt tæt op ad den samarbejdsaftale, der er indgået mellem Landsorganisationen og Dansk Arbejdsgiverforening, for så vidt angår det private arbejdsmarked. I forbindelse med cirkulæret blev der oprettet et centrallråd for statens samarbejdsudvalg med bl. a. det formål at virke for fremme af samarbejdsudvalgenes virksomhed. Centrallrådet er sammensat af 9 repræsentanter for de forskellige ministerier og 9 repræsentanter for de offentligt ansattes organisationer.

Allerede ved fastsættelsen af reglerne i sin tid var man klar over, at der hurtigt kunne blive behov for en revision, idet man gik ud fra, at der såvel på det private som på det offentlige arbejdsmarked ville ske en udvikling i samarbejdsudvalgenes virksomhed, og det blev derfor forudsat, at reglerne ville kunne tages op til revision efter en periodes forløb på baggrund af de erfaringer, man havde indvundet. For at få det bedst mulige grundlag for en drøftelse af en mulig revision og forbedring af reglerne har centrallrådet for statens samarbejdsudvalg henstillet, at der såvel i styrelserne som i organisationerne blev iværksat en undersøgelse af, hvilke konkrete forslag der måtte være til ændring i samarbejdscirkulæret. På denne baggrund anmodede finansministeriet den 23. februar i år samtlige ministerier og styrelser om at be-

svare en række spørgsmål, herunder først og fremmest, i hvilket omfang cirkulærets muligheder faktisk blev udnyttet, og om der var behov for mere principielle ændringer med hensyn til de former, samarbejdet fungerer under.

De besvarelser, vi har modtaget fra styrelserne, er for tiden under bearbejdelse i sekretariatet for centrallrådet. Jeg har fået at vide, at det materiale, som organisationerne har indsamlet om det samme spørgsmål, kan forventes at foreligge omkring den 1. december i år. Materialet vil derefter blive drøftet på centrallrådets møde i begyndelsen af januar, nærmere bestemt den 8. januar, med det formål at få afgivet indstilling til finansministeren om en eventuel ændring, en eventuel forbedring af cirkulærets samarbejdsregler.

Selv om materialet endnu ikke er færdigbehandlet, kan jeg dog allerede på nuværende tidspunkt oplyse, at enkelte styrelser har stillet forslag om, at samarbejdsudvalgene får mulighed for at træffe konkrete afgørelser, og at en enkelt styrelse ligeledes har stillet et forslag om, at formandsposten i samarbejdsudvalgene kan gå på skift. Disse spørgsmål vil automatisk indgå i centrallrådets overvejelser, og regeringen har en overordentlig positiv holdning over for løsning af disse problemer.

De nugældende regler er heller ikke til hinder for, at der kan etableres forsøgsordninger med centrallrådets medvirken, hvis der opnås enighed herom mellem ledelsen og medarbejderne i de enkelte styrelser.

Da arbejdet med en sådan ændring, en sådan forbedring af samarbejdsreglerne allerede er i gang, finder jeg, at det måske ville være at foregribe begivenhedernes gang på nuværende tidspunkt at gå i gang med et lovgivningsarbejde byggende på de principper, som forslagsstillerne har stillet op. Men jeg vil gerne sige, at det er regeringens håb, at det revisionsarbejde, der nu er i gang, og som jeg har omtalt, vil munde ud i, at der sker en virkelig videreudvikling af de offentligt ansattes medindflydelse og medbestemmelse. Jeg vil gerne understrege i forbindelse med denne positive holdning, at vi også er indstillet på, at det er et spørgsmål, der bør forhandles med de ansattes organisationer, inden vi lægger os endelig fast.

[Arbejdsministeren]

For så vidt angår det private arbejdsmarked, så stiller det radikale venstre forslag om, at samarbejdsaftalen mellem LO og Dansk Arbejdsgiverforening lovfæstes og udstrækkes til at omfatte alle lønmodtagere. Jeg tvivler ikke på, at det er et velment forslag, jeg tvivler ikke på, at det er et forslag, der er fremsat i den bedste hensigt, men det vidner måske ikke om det dybeste kendskab til arbejdsmarkedets forhold. Det er rigtigt, at man i nogle lande har gennemført samarbejdsforbedringer, øget medbestemmelse ud fra dette princip om, at hvad der er aftalt mellem nogle enkelte organisationer, automatisk skal overføres på alle andre overenskomstområder, men herhjemme ville det mildest talt være en højst usædvanlig fremgangsmåde. Navnlig tror jeg, at hovedorganisationerne på arbejdsmarkedet ville være de første til at fremhæve, at disse samarbejdsaftaler, som de har indgået, ikke er indgået med andet sigte end at dække de virksomheder, der er omfattet af de pågældende hovedorganisationers overenskomster. Med hensyn til hvad andre organisationer, andre områder vil finde frem til, kan man vel ikke på forhånd sige, at det bør være i nøjagtig de samme former og have nøjagtig det samme indhold som det, der er gældende efter samarbejdsudvalgsaftalen mellem LO og Dansk Arbejdsgiverforening. Det er i øvrigt en ganske interessant historisk udvikling for det radikale venstre, at man nu siger, at det, der aftales mellem LO og Dansk Arbejdsgiverforening på et så centralt område, nødvendigvis skal gælde for alle andre overenskomstområder. Et historisk perspektiv tegner sig i denne forbindelse.

Jeg vil imidlertid også gerne sige i denne forbindelse, at vi er indstillet på, også på et politisk plan, at diskutere, hvordan man kan fremme en øget medbestemmelse for lønmodtagerne på det private arbejdsmarked, og vi kan ikke afvise, at der skal lovgivning til, men vi tror ikke, at denne lovgivning automatisk skal have det indhold, som er gældende i samarbejdsaftalen mellem LO og Dansk Arbejdsgiverforening. Uanset hvor velment forslaget er på det private arbejdsmarked, så trænges der formentlig til en betydelig mere omfattende forberedelse og gennemtænkning af problemstillingen, end forslagsstillerne har haft mulighed for ved udarbejdelse af beslutningsforslag nr. B 23.

Må jeg med hensyn til forslag nr. B 24 sige, som jeg vist sagde det til indledning, at jeg er fuld af sympati over for en lang række af intentionerne bag forslaget, og uden at sige noget alt for rosende om forslag nr. B 24 kan man nok sige, at der måske er lidt mere vingesus over dette forslag end over forslag nr. B 23. Jeg tror også, at hvis man skal bedømme situationen i folketinget, som den tegner sig i dag, så findes der i virkeligheden et solidt flertal her i salen for principperne om medejendomsret for lønmodtagerne, men der er betydelige divergenser, der er betydelig uenighed med hensyn til, hvilken måde man skal gennemføre disse principper på, eller hvordan man skal realisere formålet. Af hensyn til hr. Glistrup skal jeg med det samme berolige og sige, at jeg medregner ikke hr. Glistrup og fremskridtspartiet i dette flertal.

Der er som sagt en række af intentionerne i forslaget, vi kan være enige i. Der er andre intentioner i forslaget, som jeg i hvert fald har store betænkeligheder ved. Der er ganske vist tale om en obligatorisk ordning, som efter min opfattelse har mange fortrin, men den omfatter som bekendt kun et meget ringe udsnit af lønmodtagerne på arbejdsmarkedet, nemlig de lønmodtagere, der er beskæftiget på store private virksomheder, der giver overskud, og alene dem. Alle andre lønmodtagere – og det ville jeg tro er noget i retning af 75 pct., måske endda mere, af lønmodtagerne i det danske samfund – er ikke omfattet af forslaget om lønmodtagernes medeje som fremsat af det radikale venstre.

I åbningsredegørelsen udtalte statsministeren, at regeringen afventer arbejdet i udvalget om lønmodtagernes medejendomsret. Dette arbejde er nu afsluttet, og vi har fået en omfattende betænkning, efter at udvalget i mere end et år intenst har arbejdet med alle disse problemer, skitseret de forskellige muligheder for realisering af principperne for lønmodtagernes medejendomsret og dertil knyttede medbestemmelsesret og belyst en række af de først og fremmest økonomiske konsekvenser, der er knyttet til valget af enkelte modeller. Det siger sig selv, at regeringen i hvert fald ikke vil tage stilling til disse spørgsmål uden at have overvejet dette materiale fra Rold Andersen-udvalget meget nøje. Som jeg sagde før, er der tale om et omfattende, et meget fyldestgørende materiale, og

[Arbejdsministeren]

jeg vil anbefale alle, at man sætter sig grundlæggende ind i dette materiale, sådan at vi på baggrund af en sådan fordybelse i stoffet kan få en relevant politisk diskussion. Det være også sagt til forslagsstillerne, som selvfølgelig ikke har haft mulighed for at kende disse omfattende analyser, inden de formulerede deres forslag.

Jeg skal endelig sige, at de overvejelser, regeringen har på nuværende tidspunkt – hvor det jo ikke er nogen hemmelighed for nogen, at der er forskellige udgangspunkter fra de to partier, som deltager i regerings-samarbejdet – endnu ikke har fået en sådan form og en sådan afklaring ganske kort tid efter udvalgsarbejdets afslutning, at det på nuværende tidspunkt er muligt at sige, om der er grundlag for i den nuværende situation at tage et initiativ vedrørende lønmodtagernes medejendomsret, endsige udtale sig om indholdet af et sådant initiativ.

Kaj Poulsen (S):

Socialdemokratiet er enig med det radikale venstre i, at samarbejdsreglerne for de offentligt ansatte bør revideres, således at den enkelte ansatte får større mulighed for at få indflydelse på sin egen arbejdssituation. Men man må sætte spørgsmålstegn ved, om det er et område, man med nogen gavn kan lovgive på. Man kan jo frygte, at samarbejdsregler, som er fastslået ved lovgivningen, kan blive regler, der kommer til at virke stift og statisk, og derfor tror vi ikke på, at det vil være rimeligt at lovgive på området. I forslagets punkt c må vi erkende at man åbner mulighed for, at man i nogen grad kan undgå en sådan stivhed, ved at man vil indføre forsøgsordninger på området, men dermed kan man ikke undgå stivheden på det store samarbejdsområde, som i øvrigt eksisterer, og derfor mener vi altså ikke, at det er muligt at lovgive.

Socialdemokratiet har megen sympati for tankerne i bemærkningerne ad c) om, at forsøgsordninger skal åbne muligheder for, at offentligt ansatte får indflydelse på deres ansættelse og forfremmelser og afskedigelser, men man må her være opmærksom på, at man ikke fratager politikerne det overordnede ansvar for den administrative ledelse af den offentlige virksomhed.

Vedrørende det private arbejdsmarked mener socialdemokratiet heller ikke, at det ville være nogen særlig god idé at lovfæste samarbejdsaftalen, og det er der flere grunde til. Man kan nævne de grunde, som arbejdsministeren allerede har nævnt, så dem skal jeg undlade at nævne. Men vi finder det mærkværdigt, at man vil give de offentligt ansatte medbestemmelse om afskedigelser, forfremmelser og ansættelser, mens man ved denne folketingsbeslutning fuldstændig fratager lønmodtagerne på det private arbejdsmarked denne mulighed. Det hænger sammen med, at samarbejdsaftalens stykke 1, afsnit A, er en tro kopi af hovedaftalens § 4, der drejer sig om, hvem der leder og fordeler arbejdet. Da denne paragraf har været en bremseklo for at komme videre i samarbejdet end det, vi kender i dag, tror vi altså ikke, at beslutningsforslag nr. B 23 vil have nogen gavnlig virkning på samarbejdet.

I beslutningsforslag nr. B 23 gør man en del ud af de offentligt ansatte for så i beslutningsforslag nr. B 24 fuldstændig at negligere dem. Vi kan i socialdemokratiet ikke forstå, at de offentligt ansatte ikke skal have del i en ordning med medeje eller økonomisk demokrati, hvad man nu kalder det. For med den erhvervsstruktur, vi har i Danmark, er det en fastslået kendsgerning, at de offentligt ansattes indsats er en forudsætning for den produktion, vi har i landet. Derfor betragter vi det som lidt af en uartighed over for disse mennesker, at de skal holdes uden for en sådan ordning.

Vi synes endvidere, det er klart utilfredsstillende, at en medarbejder, der forlader sin arbejdsplads, må lade sin opsparede kapital blive stående, således at han eller hun ved en eventuel lukning af virksomheden må påtage sig et tab eller et økonomisk ansvar for en virksomhed, som han eller hun overhovedet ingen indflydelse har haft på – specielt når man tager i betragtning, at ansvaret skal deles imellem så få personer, som forslaget lægger op til, nemlig kun mellem de personer, som er omfattet af denne ordning.

LO og socialdemokratiet har i sit forslag om økonomisk demokrati foreslået, at samtlige lønmodtagere skal stå for risikoen ved eventuelle tab ved en virksomhedslukning ved oprettelse af en solidarisk fond. Vi finder det ubegribeligt, at det radikale venstre ved oprettelse af deres solidariske fond ikke vil

[Kaj Poulsen]

tillade lønmodtagerne at udvise en sådan indbyrdes solidaritet.

Jeg finder det besynderligt, at man i beslutningsforslag nr. B 24 forsøger at give udtryk for, at lønmodtagerne skal have medindflydelse, når realiteten med beslutningsforslag nr. B 23 vil blive, at hovedaftalens § 4 vil blive til en lov, som fratager lønmodtagerne retten til at deltage i de væsentlige afgørelser, hvad angår deres egen arbejdssituation. Man kunne sige, det var rart, hvis man kaldte en skovl for en skovl og en spade for en spade.

Jeg kan på socialdemokratiets vegne ikke give tilslutning til forslagene.

Glistrup (FP):

Danmarks ulykke har sit udspring i den kortsynethed og uforstandighed, der var fremherskende, dengang gammelpartierne var enerådende monopolister herinde i folketinget. Fra den tid stammer bl. a., at man giver titler på beslutningsforslag, der skjuler og dækker, hvad det virkelige indhold er. Man forvirrer offentligheden og laver simpelt hen forurening af den offentlige debat. Når man kun hører overskrifterne, så tror man, det er noget helt, helt andet end det, der i virkeligheden foreslås. Desværre er det endnu kun fremskridtspartiet, der har lært at skrive lovtitler, som er dækkende, mens derimod det radikale venstre f. eks. stadig stikker tilbage i fortidens ødelæggende sump også på dette område.

Nu f. eks. sådan et par forslag som dem, vi har til behandling her. Beslutningsforslag nr. B 23 burde man selvfølgelig, sådan at læseren kunne vide, hvad det drejede sig om, have kaldt »Forslag til folketingsbeslutning om mødedillesamfundsundergravning«. Det er jo det, det går ud på, at man skal ødelægge samfundet ved, at alle skal rende til møder hele tiden, sådan at vi ikke kan få produceret noget, sådan at vi ikke kan få noget at leve af her i dette land.

Og hvis man skulle være hæderlige og ærlige og ikke komme i konflikt med forbrugerombudsmanden, eller hvad man nu har opfundet af djævelskaber her i dette samfund, så ville man selvfølgelig kalde forslag nr. B 24 for »Forslag til folketingsbeslutning om cambodiseringsfattiggørelse af Danmark«, for det er jo det, der er tale om, at man sim-

pelt hen vil ødelægge det danske samfund ved at rende rundt med disse forvirrede ideer, som vi ser praktiseret ovre i Cambodia. Det er simpelt hen det, der er indholdet af det forslag, som det radikale venstre fremsætter.

Arbejdsministeren kaldte dette forslag for velment og velmenende, og jeg tror i og for sig, arbejdsministeren har ret, hvis man vel at mærke befinder sig i den mikroverden, som det radikale venstres horisont og tilværelse efterhånden er begrænset til. Men når man har at gøre med makro-Danmark, når man virkelig har tilknytning til de forskellige befolkningsgrupper rundt omkring i Danmark, så må man sige, at det, der her forelægges folketinget, er en gang afsporede, studerkammerlivsfjerne fantasier, som ikke har noget som helst at gøre med Danmark i slutningen af det 20. århundrede, for slet ikke at sige Danmark på vej ind i det ny århundrede. Det ny århundrede var engang fanfaren for det radikale venstre, men det bliver antagelig også det eneste århundrede, som det radikale venstre kommer til at opleve.

Det er så ganske og aldeles åbenbart, at skal vi forbedre de sociale tilstande for menigmand her i Danmark, skal vi nå frem til det, som de radikale sikkert også i deres velmenenhed ønsker, et bedre Danmark, så er nu engang det økonomiske livs realiteter så hårde og brutale, at vi må sørge for, at vi får en tilstrækkelig stor produktionskage at dele ud af. Bevares, de, der svømmer ovenpå i et samfund, kan klare sig i et samfund med en lille produktionskage, for de skal nok rage til sig til at leve i overflod, men skal det virkelig være således, at alle 5 millioner danskere – også dem, der er svagere stillet i deres udgangsposition – skal få det godt, så skal vi opnå en tilfredsstillende stor produktion, og vi skal meget gerne opnå, at danskerne ikke skal tilbringe alt for lang tid med at pukle på deres arbejdspladser, men at de også kan nyde og blive beriget af kulturelle, familiemæssige og menneskelige aktiviteter. Skal der inden for en forholdsvis kort arbejdstid præsteres en stor produktion, så skal man simpelt hen tilbringe sin tid i produktionens tjeneste med at arbejde og ikke med at rende sammen til møder, hvor man stemmer så om det ene og så om det andet og forhandler efter sine sympatier og antipatier og ved intriger får dannet alverdens kløfter imellem

[Glistrup]

de forskellige på den pågældende arbejdsplads. På den måde får man fuldstændig destrueret ikke bare de mange timer, der går med at holde møder med hinanden, men det medfører også umådelig mange frustrationer, der derefter bevirker, at man ikke kan arbejde fuldt effektivt inden for de egentlige arbejdstimer. Det liv, som er det eneste liv, der med sikkerhed er det enkelte menneske beskåret – i hvert tilfælde det eneste liv, som det danske folketing kan give regler for, selv efter at kristeligt folkeparti er kommet herind – dette eneste liv skal man meget gerne kunne tilrettelægge sådan, at den enkelte finder ud af, hvad han helst vil gøre, og hvad han helst vil opnå, og hvordan han helst vil udfolde sine menneskelige anlæg og sine menneskelige evner. Af hensyn til det skal det vederlag for hans arbejdsindsats, som opstår i kraft af produktionen, findes ét eneste sted, nemlig i hans lønningspose, således at han, hvis han hellere vil have en cykel – for at tale den gamle kontorchef Vedel-Petersens sprog – kan gå ud og købe den cykel. Han skal ikke være forpligtet til, hvis han er ansat på en eller anden virksomhed, som han selv synes er noget skrantende mæg – fordi han har indsigt i det – at være tvangsindlagt til at være medejer af den virksomhed. Han synes måske, det er noget mæg – det kender han branchen godt nok til – og han vil meget hellere købe aktier i konkurrentens virksomhed.

Derfor er de radikales idé med at tvangsindlægge folk til at være medejere af den virksomhed, hvor de tilfældigvis i den pågældende periode arbejder, en rigtig dårlig idé.

I det hele taget er det en rigtig dårlig idé at have den tvangsskolelærmentalitet, som os er ud af disse forslag, som vi har til behandling her, med at folketinget, vi alene vide, og vi skal nok trække ned over hovedet på de danske virksomheder, de danske arbejdspladser, som er så forskelligartede, at de skal indrette sig efter bestemte modeller, som har groet i den helvegianske urtegård. Det er ikke rimeligt at behandle vore medmennesker på den menneskeforagtsflydende måde, som stråler ud af disse forslag, nu skal vi knageme sørge for, at alle virksomheder indrettes efter nogle bestemte synspunkter.

Nu kunne man selvfølgelig sige, der ikke er nogen særlig grund til at ophidse sig over det, for for det første får de radikale nok ikke flertal for deres forslag, og for det andet

har de radikale nok ikke lang tid igen. Hvis de radikale fik det vedtaget, så kan vi, når de radikale er forsvundet ud af folketinget, ophæve det igen i løbet af nogle få år, og hvorfor skulle man så tage så megen notits af det forslag, som de radikale her har fremsat? Der er imidlertid grund til at tage forslaget alvorligt, ikke fordi det kommer fra de radikale, men fordi det overhovedet kommer, for så længe man rumler i medierne med disse ØD-tanker, så fattiggør vi Danmark. Masser af mennesker i Danmark i disse år, som har visionerne, har pionerindsatsen i sig, har evnerne til at blive en ny Mads Clausen, en ny Tjæreborgpræst, en ny A. P. Møller, en ny H. N. Andersen, en ny C. F. Tietgen, eller allerede etablerede virksomheder, som vil udbygge deres foretagender, det er folk, der skal handle på længere sigt, og så længe man rumler med disse asociale ØD-prospekter, om det så er i den ene eller anden eller femte Rold Andersen-variant, så længe afskrækker man disse mennesker fra at etablere noget i Danmark og tilskynder til industriflugt, til at de etablerer sig rundt omkring i verden.

Ligesom de radikale var med til at skabe arbejdsløshed og valutagæld ved deres kortsynede politik, deres uforstandige politik i 1960'erne, lige så vel er de ved at fremsætte dette forslag og ved at lade den ØD-tanke, der burde være DØ-et, blive ved med at leve, med til at fattiggøre Danmark i 1980'erne. Derfor er det faktisk en ret alvorlig ting, vi står og beskæftiger os med her i dag, hvor man vil lovgive og give regler og bestemmelser og restriktioner og lægge byrder på den enkelte. Lad dog den enkelte få lov til at passe sit arbejde på virksomheden, få lov til at få sin fortjeneste for det arbejde, som han udfører på virksomheden, udbetalt til sig selv!

Man kan nemlig ikke undgå, ligegyldigt hvordan man så end udformer ØD-modeller – om man bruger de radikales oplæg eller man bruger hr. Thomas Niensens centrale fond, hvordan man end gør det – at enhver ØD-model kommer til at virke som en lønskat. De midler, der ellers kunne være taget ud af produktionen til den enkeltes eget forbrug, skal nu bindes på en måde, som man her fra folketingets side vil give regler, restriktioner og bestemmelser for, som vil hvile som en byrde på den enkelte. En lønskat, en skat på arbejde, er, som vi allerede har set i

[Glistrup]

de samfundseksperimenter, der er udført i dette land i de sidste 20 år, noget, som er særdeles uheldigt og ulykkeligt. Derfor må jeg meget, meget stærkt opfordre det flertal, arbejdsministeren mente at kunne finde her i salen for en eller anden ØD-løsning, til at besinde sig. Gør det, ikke for fremskridtspartiets skyld – for os ser I jo ikke særlig pænt på – men for Danmarks skyld.

Holm (V):

Hovedtanken i det radikale venstres forslag til folketingsbeslutning om medeje for de ansatte er en udbyttedelingsordning, der skal køre i en 5 års forsøgsperiode.

Jeg vil i den forbindelse understrege, at en udbyttedelingsordning ikke af sig selv fører til en spredning af ejendomsretten; ved udbyttedeling er der alene tale om, at der skal penge ud af virksomheden. Spørgsmålet om spredning af ejendomsretten har derfor ikke noget med dette at gøre. Spredning af ejendomsretten hænger sammen med, at der går penge ind i virksomheden, og disse to pengebevægelser har ikke nødvendigvis noget med hinanden at gøre.

Det radikale venstres forslag indeholder begge bevægelser. Et eventuelt »overskydende overskud« – jeg kan godt lide ordet – skal ligedeles mellem de oprindelige ejere og medarbejdere, der har været ansat i mindst 12 måneder.

Men udbyttedeling hænger som nævnt naturligt sammen med diskussionen om spredning af ejendomsretten. Det er én af de muligheder, der skal stå åbne for virksomheder og ansatte. Imidlertid vil der til en obligatorisk ordning som den her foreslåede knytte sig en lang række spørgsmål med hensyn til, hvordan man finder frem til det såkaldte overskydende overskud. Til gengæld egner udbyttedeling sig til aftaler på den enkelte virksomhed, et princip, venstre lægger vægt på.

En obligatorisk ordning som den, det radikale venstre foreslår, forudsætter, at virksomhederne har et permanent kapitalbehov. Det er ingenlunde altid tilfældet, og hvad skal man så gøre? Skal medarbejderkapitalen fortrænge anden kapital og i givet fald anden ansvarlig kapital?

Det fremgår af bemærkningerne, at der er obligatorisk medlemskab af medarbejderfore-

ningen, der skal repræsentere medarbejderkapitalen. Det er en detalje, som i realiteten tvangsindlægger lønmodtagerne i ordningen, ikke blot når der er overskud, men også når der er underskud, med de konsekvenser det har for ejere af ansvarlig kapital.

Den i punkt 8 omtalte sikringsordning er ikke meget værd, så længe der ikke er tilgået ordningen midler, og den skal efter forslaget udredes af medarbejdernes andele i overskuddet, så det er begrænset, hvor megen garanti en sådan ordning kan give i starten. Omvendt må man også sige, at hvis en sådan centralfond skal kunne give den i punkt 8 omtalte garanti, må denne centralfond også være med til at fastlægge de retningslinjer, hvorefter de lokale medarbejderrepræsentanter kan disponere over medarbejderkapitalen, en tanke, jeg ikke bryder mig synderlig om.

I bemærkningerne udtaler forslagsstillerne, at ordningen ikke kan omfatte en lang række lønmodtagergrupper, herunder den store gruppe af offentligt ansatte. Jeg kan nikke genkendende til mange af de bemærkninger, man har gjort om disse punkter, men da det ikke har meget med det foreliggende forslag at gøre, vil jeg lade det ligge i denne sammenhæng.

Forslaget til folketingsbeslutning om medbestemmelse tager sit udgangspunkt i samarbejdsaftalen på det private arbejdsmarked. Venstre tillægger dette samarbejde stor betydning, men vi er betænkelige ved at udbrede aftaler, der er indgået mellem Dansk Arbejdsgiverforening og LO, til at omfatte hele det private arbejdsmarked. Vi nærer også nogen frygt for, at man forfejler hensigten, hvis det er noget, der påtvinges de enkelte virksomheder; samarbejde forudsætter, at der er en vilje dertil, og det kan vi ikke lovgive om.

Hvad angår forslaget om at udvide beføjelserne på det offentlige arbejdsmarked, vil jeg advare imod, at man indfører ordninger, der betyder, at de folkevalgte råd fratrages det afgørende ord; det kan vist ikke være i overensstemmelse med folkestyrets idé.

Betydningen af et godt klima på arbejdspladsen og den enkeltes engagement i virksomhedens drift kan næppe overvurderes. Samarbejdsforholdene er her nok af større betydning end den enkelte større eller mindre medejerskab. Spredning af ejendomsretten skal nok ses i en anden og måske større

[Holm]

sammenhæng, og LM-udvalgets betænkning giver her en række muligheder.

Venstre vil overveje disse og se på de foreliggende forslag i sammenhæng hermed. Isoleret set kan venstre ikke anbefale forslagene.

Palle Simonsen (KF):

Man må sige, at det er et spændende tidspunkt, det radikale venstre har valgt til drøftelse af den tankegang, som ligger bag de to forslag. Vi har fået LM-rapporten. Vi har ikke fået regeringens svar på, hvad den vil, men man fornemmer ligesom, at regeringen, hvis den har mulighed for det, i hvert fald vil søge at nå frem til en eller anden løsning på problemerne.

For at der ikke skal være nogen misforståelser, vil jeg med det samme sige, at vi ikke kan støtte de to forslag fra det radikale venstre, men når den socialdemokratiske ordfører hævder, at det er vældig uretfærdigt over for de offentligt ansatte at følge den metode, som det radikale venstre har fulgt, kan jeg tilføje, at jeg synes, der er megen sund logik i den måde, det radikale venstre har udarbejdet disse forslag på. For hvis man ønsker at fremme et system i retning af det, det radikale venstre gør, må det da være sådan, at de mennesker, der skal have andel i et overskud i en virksomhed, er de mennesker, der arbejder i den private sektor i de private virksomheder. Det, man kan skabe som et supplement til dette, er en udbygget medbestemmelse i den offentlige sektor. Jeg mener ikke, man kan finde et mere logisk balancepunkt i denne sag end det, det radikale venstre har fundet.

Om selve forslagene skal jeg for det første angående forslaget om medbestemmelse sige, at man selvfølgelig godt kan følge nogle af de tankegange for den offentlige sektor, som det radikale venstre her foreslår – jeg er dog enig med dem, der har udtalt, at det går bedst, hvis den slags ting bliver fremmet via aftaler parterne imellem – men jeg synes også, det skal siges i en drøftelse om medindflydelse i den offentlige sektor, at disse ting ikke bare klares gennem procedure. Jeg har den opfattelse, at den offentlige sektor er betydelig mere tung i det, når det drejer sig om at udvikle moderne samarbejdsformer, og at vi kan konstatere, at den private sektor er betydelig mere avanceret, hvad det angår.

Det er måske også, fordi den private sektor lever med et større pres fra opinionen, end den offentlige sektor gør det; man har ligesom været tilbøjelig til at sige: den offentlige sektor skal nok følge spillereglerne, men hvordan går det med de private? Jeg tror, vi må konstatere, at den offentlige sektor er blevet træg, og at der er behov for at udvikle moderne samarbejdsmetoder, hvor det måske ikke så meget er proceduren, der er det afgørende, men hvor det i højere grad er spørgsmålet om moderne ledelsesformer, som kommer ind i billedet.

Forsøgsordninger kan det være interessant at diskutere, men på det område, hvor det radikale venstre taler om forsøgsordninger, nemlig ved ansættelser, vil vi være modstandere af det. Jeg mener, det vil gøre det yderst vanskeligt, hvis man på et eller andet tidspunkt skulle komme frem til, at alle medarbejdergrupper skal tage stilling til, hvem der skal ansættes i forskellige stillinger. Uanset at vi ønsker udvikling af nye samarbejdsformer og en større medindflydelse og medbestemmelse, lægger vi stadig væk vægt på, at det er de bedste mennesker, der kommer til at besætte de væsentlige poster, og det får vi ikke nogen lejlighed til, hvis der skulle blive tale om, at alle organisationer i en statsvirksomhed eller på et statsligt kontor skulle have indflydelse på den slags ting.

Men nu vel, jeg synes, det kan være spændende i udvalget at drøfte de tanker, som ligger bag det radikale venstres ønske om en øget medbestemmelse, for vi er enige i, for nu at bruge en frase, at et bedre klima på den arbejdsplads ikke er at foragte, og hvad vi kan gøre for at fremme dette, vil vi gerne bidrage med.

Hvad angår afsnittet om det private arbejdsmarked, skal jeg kun sige, at der også her sådan set er megen sund fornuft i, at det, som hovedorganisationerne er blevet enige om, bliver udbredt til at være lov for alle i den private sektor. Det er jo et princip, som vi har fulgt på mange andre lovgivningsområder, så også det synes jeg er værd at diskutere nærmere i udvalget.

Derefter bevæger vi os over til spørgsmålet om forslaget til folketingsbeslutning om medeje for de ansatte. Her kunne man i hvert fald starte med at sige, at hvis man skal vurdere det i forhold til de forslag, vi indtil

[Palle Simonsen]

nu har diskuteret i folketinget, nemlig socialdemokratiets og LOs forslag, er det et meget blødt forslag; det kan ikke sætte sindene i bevægelse på nøjagtig samme måde som det berømte ØD-forslag fra LO og socialdemokratiet. Men alligevel gemmer der sig bag dette forslag nogle tvangsprincipper, som vi under alle omstændigheder er modstandere af. Vi erkender, at når det drejer sig om at motivere medarbejdere i en virksomhed, kan overskudsdelingsprincippet eller udbyttedelingsprincippet være et udmærket princip at drøfte. Vi har også gennem de senere år konstateret, at der har udviklet sig en lang række lokalt aftalte udbyttedelingsordninger på virksomhederne, og at man har haft glæde af dem. Jeg tror, at alene det, at man i virksomhederne har kunnet konstatere, at det har været motiverende, er befordrende for en udvikling i retning af stadig flere af den slags udbyttedelingsordninger. Men de er frivillige og afpassede efter den enkelte virksomheds struktur.

Blandt de spørgsmål, der melder sig, når vi ser på det radikale venstres forslag, er f. eks., hvad der er en »rimelig forrentning«, når man siger, der skal være en rimelig forrentning af kapitalen, inden man når frem til en overskudsdeling. Der vil blive mange vanskeligheder med at fastsætte begrebet rimelig forrentning.

Det næste store tvivlsspørgsmål er, hvordan man skal få en retfærdig løsning for virksomhederne, hvis man ikke kan nå til en aftale og det altså skal godkendes eller klares i et nævn.

Men det spørgsmål, som jeg synes er det aller alvorligste ved en obligatorisk overskudsdeling eller udbyttedeling, er, at strukturen i de enkelte virksomheder er så forskellig. Sammenligner man f. eks. en højt automatiseret virksomhed med et rengøringssselskab, må man sige, der bliver himmelvid forskel på, hvilke muligheder medarbejderne får for overskudsandele i de to virksomheder, fordi arbejdskraften i forhold til omsætning og overskud er så vidt forskellig. Jeg vil vove den påstand, at man ikke kan gennemføre obligatoriske udbyttedelingsordninger, uden at de kommer til at virke skævt.

Men de kommer også til at virke hæmmende for den almindelige udvikling i den private sektor. Overskuddet er jo et incitament til at investere. I det første forslag lig-

ger der incitament til, at medarbejderne bliver engageret i deres arbejdsplads gennem medbestemmelse og medindflydelse, og det er noget afgørende. Men de, der står med ansvaret for kapitalen, skal også kunne inspireres til at investere, og overskuddet er baggrunden for, at der kan blive nogen inspiration overhovedet. Derfor lægger vi megen vægt på frivillige ordninger, men er modstandere af tvangsordninger på dette område.

Vi er tilhængere af den almindelige udbredelse af ejendomsretten, som indgår i hele denne diskussion, og vi er parat til at stimulere den gennem skattesystemet både for virksomhederne og de ansatte, men tvangsforanstaltninger, uanset om det er i den version, som det radikale venstre her lægger frem, eller det er i den version, som vi har set fra socialdemokratiet og LO, må vi tage skarpt afstand fra.

Vi tror, det vil være meget klogt af regeringen og af partierne i øvrigt, uanset hvad man har af private politiske interesser på disse områder, at lægge disse ting til side i forbindelse med de kommende overenskomstforhandlinger, for er der noget, der kan bidrage til at vanskeliggøre overenskomstforhandlingerne i de kommende måneder, er det i hvert fald frygten for, at der skulle komme tvangsforanstaltninger ned over hovedet på virksomhederne.

Vi kan ikke anbefale de to forslag.

Bollmann (CD):

Da mit partis ordfører i denne sag ikke kan være til stede, skal jeg knytte nogle få bemærkninger til de to forslag, som vel må ses i sammenhæng.

Det er efterhånden blevet en forsmag på den debat, vi kan imødesee, når regeringen kommer med sit LM-oplæg. Man kan derfor spørge, om ikke det havde været rimeligt at vente, til vi så regeringens eventuelle forslag. Jeg skal i øvrigt på CDs vegne sige, at det ikke haster for vores skyld.

Vor principielle holdning til de spørgsmål, der er behandlet i forslagene, kan sammenfattes meget kort i to punkter. Vi ønsker ikke ændringer, der underminerer arbejdsgivernes ret til at lede og fordele arbejdet. Vi finder, at der her er tale om forhandlings spørgsmål mellem de berørte parter, og det er noget, som lovgiverne ikke skal blande sig i.

[Bollmann]

Jeg kan tilføje, at CD naturligvis ikke er imod samarbejdsudvalg, og vi er heller ikke imod, at lønmodtagerne får medejendomsret, men som før sagt skal det ikke ske ad lovgivningens vej. I den forbindelse kan jeg nævne, at CD tidligere har fremsat forslag om de såkaldte sociale fonds.

I øvrigt skal jeg ikke gå nærmere ind i detaljerne. Hvis der overhovedet skal siges noget positivt herudover, må det være, at der heldigvis ikke her er tale om centrale fonds, men som sagt må jeg udtrykke vor store betænkelighed ved forslagene; vi kan ikke anbefale fremme af disse forslag.

Lilli Gyldenkilde (SF):

Disse beslutningsforslag ser vi i SF som to led blandt mange, der i en nødvendig demokratisering af vort arbejdsliv bør drøftes indgående, ikke mindst set i lyset af, at der jo efterhånden er fremkommet flere forslag på området – SF har da også sit eget forslag, som vi finder klart bedre end disse, da det bygger på en decentral, men samtidig solidarisk tankegang.

Hvad angår forslag nr. B 23, er vi enige i en del af intentionerne, dvs. øget medbestemmelse i offentlige og private virksomheder, men en forudsætning for, at medbestemmelsen bliver reel, må være, at arbejdsgiverens ret til at lede og fordele arbejdet ophæves – den er jo stort set kørt med over i de offentlige virksomheder – og det er ikke indeholdt i forslaget. Efter forslagsstillernes mening skal der stadig væk skelnes mellem ansatte og ledelse. Efter SFs mening må der blive tale om, at man skal have virksomhedsråd valgt af de ansatte, som kan vælge repræsentanter til bestyrelse og direktion, dvs. til ledelse. Dette være sagt for at pege på nogle af de ting, hvor vi ser helt forskelligt på det.

Disse virksomhedsråd mener vi også skal kunne træffe beslutninger vedrørende arbejdsfordeling, forfremmelser, afskedigelser osv. samt have fri adgang til alle regnskaber, budgetter, produktionsplaner m. v. Hvis det er sådanne ting, forslaget tilsigter, kan vi love, at vi vil gå med i et grundigt, dybtborende udvalgsarbejde, men jeg tror ikke, det er den slags, der er tale om.

Punkt Ad c) i bemærkningerne finder vi der må kunne tales nærmere om, da de indeholder nogle helt gode intentioner, men som

forslaget foreligger i sin helhed, kan vi ikke uden videre tilslutte os det.

Beslutningsforslag nr. B 24 om medeje for de ansatte er SF ikke enige i. For SF er en demokratisering af det økonomiske liv selvsagt nødvendig, men den må bygge på bl. a. en kollektiv tanke og ikke en form, der gør alle folk til aktieejere. SF går, som jeg før har sagt, ikke ind for en eller anden form for aktiekøb eller pensionsopsparing, men derimod for en fond, der bliver i stand til at gå ind i køb af sunde virksomheder og dermed forhindre virksomhedslukninger eller salg til multinationale koncerner.

Ud over denne fond mener vi også, at der skal være medarbejderkapital blivende i virksomhederne. Men det er vigtigt, at der også kommer et samfundsaspekt ind i det, og det er heller ikke med i dette forslag, og det finder vi især beklageligt. Dette være sagt for at pege på nogle af de ting, som SF mener er nødvendige i denne sammenhæng. Der må en eller anden form for styring til af pengemidlerne i samfundet, og da ingen af disse ting er med i forslaget, kan vi ikke medvirke til dens gennemførelse.

Flere har været lidt inde på tidspunktet for fremsættelsen af disse forslag, og jeg skal lige tilføje, at heller ikke jeg mener, de er kommet på noget velvalgt tidspunkt.

Jørgen Jensen (DKP):

Vi kan ikke medvirke til gennemførelse af de to beslutningsforslag. De kan selvfølgelig indgå i den diskussion, som føres for øjeblikket, og som er positiv, om ejerforholdene i dansk industri, fordi de afdækker en række forhold, og det er også nødvendigt, at vi diskuterer, hvordan vi får ændret forholdene.

Om beslutningsforslag nr. B 23 vil jeg godt sige, at det er rigtigt, at der er et stigende behov for, at de ansatte får bestemmelsesret over de meget store værdier, som samfundet investerer i de danske virksomheder. Men jeg siger udtrykkelig bestemmelsesret, for det er også nødvendigt, at man erkender, hvad det er, der skal ske her. Det er, at det ikke må være ejerprincippet i det nuværende samfund, der bestemmer, hvorledes man forvalter de værdier, der er i virksomhederne. Det er bestemmelsesret både over antagelse og afskedigelse. Det er spørgsmålet om, hvordan man tilrettelægger arbejdet, og jeg kunne

[Jørgen Jensen]

nævne en lang række områder, hvor man skal have den bestemmelsesret.

Efter vor opfattelse er samarbejdsudvalgsaftalerne, som de er formuleret i dag, ikke noget godt udgangspunkt. De afspejler alene det, der var mulighed for at komme igennem med ved forhandlinger med Arbejdsgiverforeningen og LO, og det er ikke på mange områder særlig givende for arbejdersiden. Man er ikke kommet meget ud over det stadium, som vi gerne sagde i forhandlingerne med arbejdsgivere, der hedder toiletpapiret og farven på dørene. De afgørende og grundlæggende ting har man ikke fået fat på i de samarbejdsudvalg, som eksisterer, og derfor har de ingen virkning.

Når man som her foreslår, at det skal lovfæstes, må jeg gøre opmærksom på, at man derved i virkeligheden svækker arbejdernes muligheder for at få udvidet bestemmelsesretten. Det er allerede sagt, at man fastlåser arbejdsgiverens ensidige ledelsesret, men på en lang række virksomheder uden for arbejdsgiverforeningen har det været muligt at komme længere, og dér vil man ved at lovfæste samarbejdsudvalgsaftalen klart låse for de muligheder, der ligger her. Derfor kan vi ikke være med til at gennemføre et sådant forslag. Når man i spørgsmålet om, hvad de offentligt ansatte skulle have, nævner de punkter, der er nævnt i bemærkningerne, vil jeg understrege, at det ikke engang er det, de offentligt ansatte selv har krævet, og jeg mener, det også på det område ville svække mulighederne. Dér kunne vi gøre meget mere her fra folketingets side, nemlig at lade være med at blande os i de overenskomstforhandlinger, der skal være mellem de offentligt ansatte og staten, som vi jo sådan set er part i.

Hvad angår spørgsmålet om medeje for de ansatte, vil jeg bare gøre den principielle bemærkning, at det moderne produktionsapparat er særdeles kapitalkrævende og afhængigt af hele samfundsaktiviteten. Man kan ikke drive en moderne virksomhed i dag, uden at den er præget både af ledernes skoleuddannelse og af alle andre aktiviteter i samfundet, og derfor bør det ikke være enkeltpersoner eller -grupper, der træffer afgørende beslutning om investeringer og produktion. De værdier, der er skabt i det danske samfund, burde være alles eje, og det er forkert at tro,

at man ændrer grundlæggende ved forholdene derved, at de ansatte i en virksomhed får mere ejendomsret. Det er beslutningsprocessen, som må ændres, så der sker en samfundsmæssig styring. Det er det afgørende, og det er det, vi trænger til, hvis man skal løse de problemer, vi står med i dag.

Herefter vil jeg bare pege på nogle af de erfaringer, vi har fra lignende tanker. Der står i bemærkningerne til beslutningsforslag nr. B 24 under punkt 4 i de almindelige bemærkninger om den foreslåede lovgivning, at:

»Den skal varigt styrke virksomhedernes indtjeningssevne ved at skabe en ændret holdning til overskud i virksomhederne. Kampen om højere lønindkomster træder da i baggrunden . . .«

Her er der sagt meget konkret, hvad det er, man vil. Men i forslagens tekst, punkt 3, står der:

»De ansattes andele deles ligeligt mellem alle, der har været ansat i 12 måneder. . .«

Dér må jeg gøre opmærksom på, at et af de meget store problemer, vi har haft på arbejdsmarkedet i den forbindelse, er de virksomheder, som har haft en eller anden form for udbyttedeling eller overskudsdeling, som har været betinget af en vis anciennitet for medarbejderne i virksomhederne, hvor en stor gruppe i virksomhederne aldrig opnår den anciennitet. De går netop i disse virksomheder med en meget lille løn, fordi de ikke har mulighed for at presse på og få lønnen op, fordi der er andre, der måske har fordel ved gennem en længere anciennitet at få nogle ydelser på en eller anden måde.

Hvad angår spørgsmålet om det sikringsbidrag, som skulle sikre, at medarbejderne ikke tabte penge ved at miste deres andele i en virksomhed, der gik fallit, betyder det i virkeligheden, at man ikke alene skal afstå noget løn for at få nogle andele, man skal også selv være med til at betale sikringen af pengene.

Forslaget støder altså imod mange af de erfaringer, vi har fra arbejdsmarkedet, og vi kan ikke medvirke til det.

Honoré (KrF):

Kristeligt folkeparti kan hverken støtte beslutningsforslag nr. B 23 eller B 24.

[Honoré]

Hvad angår nr. B 23, mener vi, at de forslag, der er indeholdt i B 23, rettelig hører hjemme i forhandlingerne mellem arbejdsmarkedets parter, og at de må være aftalespørgsmål.

Vi finder, at en udvidelse af samarbejdsudvalgenes myndighed på afgørende måde svækker arbejdsgiverens ret til at lede og fordele arbejdet, og det ønsker vi ikke at være med til.

Forslaget vil også medføre, at folk kommer til at spille tiden med mere eller mindre ørkesløse diskussioner i stedet for at udføre nyttigt arbejde.

På den anden side bør man nok overveje, som den konservative ordfører var inde på det, om det ikke er muligt inden for den offentlige sektor at indføre nye samarbejdsformer, der i højere grad udnytter erfaringen med nye ledelsesformer, erfaringer, som man har indhøstet i det private erhvervsliv.

Vi kan som sagt heller ikke støtte forslag nr. B 24 om medeje. Sammenligner vi det radikale forslag med socialdemokratiets og LOs ØD-forslag, er der ganske vist fordele ved det radikale forslag: det er koncentreret om den enkelte virksomhed, de offentligt ansatte er ikke med i ordningen, og det er en udbyttedelingsordning, hvorimod socialdemokratiets og LOs forslag arbejder med centrale fonds og derfor store magtkoncentrationer, fjerne ordninger langt fra den enkelte lønmodtager og også omfatter offentligt ansatte. Der har det radikale forslag en hel del fordele. Der kan også siges andre positive ting om det radikale forslag, men de ordførere, der indtil nu har drøftet forslaget, har peget på en hel del løse ender, f. eks. hvad det i grunden er, der skal deles.

Vores fundamentale indvending imod det radikale forslag er, at kristeligt folkeparti er modstander af tvangsordninger, som man vil presse ned over hele erhvervslivet. Vores princip for lønmodtagernes medejendomsret og medengagement i virksomheden er, at det må dreje sig om frivillige ordninger, som er helt tilpasset de enkelte arbejdspladser størrelse og opbygning. Det synes jeg slet ikke det radikale forslag giver mulighed for, for det er en tvangsordning, og den ønsker vi ikke at medvirke til.

Schak Nielsen (DR):

Det er jo et populært emne, der her er til debat, og hvem vil egentlig ikke gerne være populær, det kunne jo risikere at give pote ved en given lejlighed?

Princippet om medejendomsret er jo så indlysende rigtigt: de, der skaber værdierne, skal også eje dem, det er da helt klart. Det gælder også ting som merværdi, men hvad nu, hvis der er en minus merværdi, det kan der jo godt være endda nogle år i træk? Det omtaler man ikke i dette forslag, og det er måske, fordi det ikke er så populært at omtale netop den ting.

Men man må også sige, at emnet er meget aktuelt netop nu, for arbejdsmarkedsforhandlingerne kan jo risikere helt at afhænge af noget sådant. ØD har ganske vist andre principper, men det skal jeg nu ikke komme ind på.

Det forslag, vi nu debatterer, er udtryk for, at de partier – og dér har det radikale venstre jo desværre også været med – der adskillige gange har blandet sig i arbejdsmarkedets forhold, bl. a. ved at ophøje mæglingforslag til lov, nu også vil prøve på fortsat at diktere arbejdsmarkedet bestemte økonomiske vilkår. Men det gælder både forslaget om medeje og medbestemmelse, som vi nu debatterer under ét, at de angår spørgsmål, som de pågældende parter i sagen selv må afgøre. Det er ikke noget, vi skal lovgive om, og samfundet skal ikke diktere dem noget eller trække noget ned over hovedet på dem. Medansvar og medejerforhold skal efter en liberal tankegang ikke statsdirigeres.

Forslaget skal gælde firmaer med over 50 ansatte, men der er jo i hundrede tusindevis – jeg tror, arbejdsministeren mener, det gælder 75 pct. af de ansatte, der er ansat i firmaer med under 50 ansatte. Det gælder hele butikssektoren minus de store varehuse, det gælder alle gartnerier, større landbrug, og det gælder de fleste håndværkere osv. De mennesker skaber jo også værdier, som de vel egentlig også burde have gavn af. Hvis de ikke skal være med i dette her, er det en forsøksbehandling, så det klodser.

Jeg læste i aftes en rapport – dvs. jeg læste nu ikke hele rapporten – om lønmodtagernes medejendomsret, men det er, kunne jeg da se, et udmærket kildeskift. Af dette fremgik det, at aktieselskabssektoren udgjorde 8 pct. af nationalformuen, og det er jo navnlig denne sektor, det drejer sig om. Samme kilde

[Schak Nielsen]

måtte jeg forstå sådan, at de nøgne jordværdier udgjorde 26 pct. af nationalformuen. Var det så ikke bedre at gøre noget ved dette? Jordværdierne er jo ikke arbejdsskabte og udgør trods alt over tre gange så meget, som aktieselskabssektoren udgør. Det ville være mere retfærdigt, det ville være mere relevant, det ville kunne gøres på liberalt grundlag, og det kunne gøres uden statsdirigering. Jeg beklager det egentlig, men jeg kan ikke anbefale de radikale forslag.

Kurt Hansen (VS):

VS vil gå imod disse to forslag fra det radikale venstre. Vi mener, det drejer sig om en udbygning af samarbejdsideologien om, at vi alle er i samme båd. Arbejdsgivere og arbejdere med samme interesse er naturligvis set ud fra VS' synspunkt en aldeles forføjlet teori at bygge på, og vi afviser den som følge deraf.

Men ikke desto mindre kæder man altså denne udvidelse af samarbejdsideologien sammen med en ØD-ordning, der kommer til eller i hvert fald lægger op til at give lønarbejderne en falsk bevidsthed om, at nu drejer det sig om at styrke en forrentningsproduktion. Det er forrentningsproduktionen, der skal bære et overskud, og det viser klart, hvor det radikale venstre vil hen også i forbindelse med udviklingen af selve lønforholdene inden for den private sektor.

Forslagene er ligeledes en klar cementering af den private ejendomsret og af en profitorienteret vareproduktion, eller sagt med andre ord: man forsøger at motivere arbejderne til tro på, at det, det drejer sig om, er at producere varer, som kan sælges, uanset hvad der er indholdet i dem, og ikke at producere det, mennesker har behov for. Det er klart, at VS under ingen omstændigheder kan støtte sådanne forslag.

VS er et revolutionært socialistisk parti, og vores mål er en afskaffelse af det privatkapitalistiske samfund og opbygning af socialisme. Det er selvfølgelig det, der er ledetråden for os i det daglige arbejde, og forslag som dem, de radikale lægger frem her, går i den stik modsat retning. Vi ønsker at gå i en retning, hvor markedsökonomien og det vilde konkurrenceræs er afskaffet, hvor profitterne til arbejdsgiverne og kapitalejerne er afskaffet, og hvor der netop ikke produceres varer

ud fra, hvad der kan sælges, men ud fra reelle menneskelige behov. Det har vi bl. a. lagt frem i vores beskæftigelsesplan, hvor vi har påvist, at der kan sættes en række fornuftige foranstaltninger i gang på miljøområdet, energiområdet, boligområdet og det sociale område. Jeg kunne nævne en lang række andre områder, hvor der kunne sættes en fornuftbetonet produktion, noget fornuftbetonet arbejde i gang. Men det er ikke det, det radikale venstre lægger op til med disse forslag. Det, de radikale lægger op til, er en klar styrkelse af konkurrenceræset, af den profitmotiverede produktion. Det er det, det drejer sig om for det radikale venstre og ikke spor andet.

Beslutningsforslag nr. B 23 ønsker bl. a. en udbygning af samarbejdsudvalgenes beføjelser. Ud over at forslaget kan siges at gøre samarbejdsudvalgene til en form for skolenævn – endnu mere skolenævnsagtige, end de er i forvejen – er det et forsøg på at tilsløre de grundlæggende modsætninger, som jeg tidligere var inde på, i det privatkapitalistiske samfund, som netop findes mellem lønarbejdere og kapitalejere. Det er et forsøg på at få lønarbejderen til at rette sin solidaritet mod den enkelte virksomhed, hvori han eller hun er ansat, og selvfølgelig samtidig at få vedkommende til at orientere sig bort fra sine kammerater på øvrige arbejdspladser eller inden for den faglige organisation, man nu engang er medlem af.

Vi mener ikke, at disse samarbejdsudvalg kan være et bæredygtigt element i en reel udvidelse af arbejderdemokratiet. Vi tager afstand fra disse samarbejdsudvalg og mener, at man bør slet og ret nedlægge dem. De har forplumret mere end gavnet den klasse-mæssige bevidsthed. Det, det drejer sig om, er at opbygge nogle reelle, varige demokratiske kontrolinstanser på alle områder, der vedrører arbejdslivet. Det kan man ikke opnå i samarbejde med arbejdsgiverne eller gennem lovgivning fra folketingets side; det er fuldstændig umuligt. Det kan man kun opnå ved at gå frem efter nogle af de principper, vi har skitseret i vores forslag om indførelse af en bedriftssundhedstjeneste, hvor man giver arbejderklassen nogle reelle magtbeføjelser til at udvide den demokratiske kontrol med den del af ens tilværelse, man tilbringer på arbejdspladsen.

[Kurt Hansen]

Det, der er brug for, er nogle bud på, hvordan lønarbejderne udvider denne kontrol over deres egen situation, omfattende naturligvis også nogle af de områder, som det radikale venstre har nævnt i sit forslag. Det må være vores udgangspunkt, det, der er styrende for, hvordan den kommende arbejderstat, den kommende arbejderkontrol over produktionsmidlerne og over samfundet i det hele taget skal udøves.

Derudover kan beslutningsforslag nr. B 23 godt lægge op til en undergravning af aktionsretten. Man vil, efter hvad jeg kan se, også forsøge at lægge nogle mere økonomisk betingede forhandlinger ind under samarbejdsudvalgene, og dér har de jo aldrig før hørt under, og der har i hvert fald på nogle områder været en vis form for strejkeret, selv om den på mange måder er aldeles illusorisk. Men da samarbejdsudvalgene efter vores opfattelse må betragtes som en del af, i hvert fald har meget nøje sammenhæng med det fagretlige system, kan det let tænkes at få den konsekvens, at det lægger op til en yderligere undergravning af aktionsretten, herunder mange lokale aftaler, f. eks. husaftaler m. v.

Også når det gælder beslutningsforslag nr. B 24, er der tale om, at forrentning og ikke produktion af brugsværdier skal være styrende for størrelsen af det overskud, der skal deles ligeligt imellem på den ene side lønarbejderne og på den anden side virksomhedsejeren. Der er simpelt hen tale om, at vi bare skal knokle så meget som muligt for at få den størst mulige del af overskuddet, som kan reinvesteres, en reinvestering, som måske kan give nogle renter og noget afkast, som er et rimeligt udbytte – det kan jo altså udbetales efter de radikales forslag. Det er forrentning, forrentning, forrentning og igen ikke noget med nogen fornuftig produktion af miljø, boliger osv., som jeg nævnte før.

Det kommer naturligvis også til at spille ind under lønforhandlingerne, som jeg nævnte, og der er ingen tvivl om, at ligesom det vil være tilfældet med de tanker, både venstre, socialdemokratiet og SF har haft, vil det være lønarbejderne, der til syvende og sidst kommer til at betale for disse forskellige LM- eller ØD-ordninger, eller hvad de hedder – i disse samarbejdsideologiske tider giver man dem jo mange forskellige betegnelser. Måske laver man et kompromis i et LM-ØD el.

lign., hvor socialdemokratiet, venstre, SF og de radikale og hele balladen går sammen i en stor uskøn pulje og gennemfører en form for ØD-ordning hen over hovedet på lønarbejderne; det kan i hvert fald meget vel tænkes.

Et yderligere argument imod forslaget, som ikke har været nævnt her, er, at nu skal vi virkelig til at have ikke bare indtægtsbestemt folkepension, nej vi skal have forrentningsmæssig og overskudsbestemt folkepension. Det er jo det, der lægges op til her fra det radikale venstre. Pengene skal komme til udbetaling, når man endeligt aftræder fra arbejdsmarkedet, som der står, og den andel, man måtte have i puljen, er altså bestemt af forrentningen. Det er med andre ord nogle vidt forskellige pensioner, der nu skal udbetales, hvis det forslag, det radikale venstre her har fremsat, blev vedtaget.

Fra VS' side går vi ind for forskellige pensioner, det er klart. Vi vil selvfølgelig ikke være med til at betale lige så høje pensioner til kontorchefer eller afdankede folketingsmedlemmer, det må være oplagt. Vi mener, at de, der skal have pension, så det virkelig batter, er lønarbejderne og de ufaglærte. Men ud over, at der kan fremhæves en række generelle argumenter mod dette forslag, er der også det, at man nu vil indføre et helt nyt princip i dansk lovgivning med hensyn til pensionerne: en forrentnings- og overskudspensionsbestemt ydelse, når man træder af.

Niels Helveg Petersen (RV):

Det har været interessant at høre på reaktionerne, som unægtelig spænder meget vidt. Når jeg nu har hr. Kurt Hansens indlæg ringende i ørerne og samtidig erindringer mig, hvad hr. Glistrup sagde, må jeg nok sige, at jeg efter behandlingen i dag aldrig nogen sinde har følt mig mere som fortaler for et midterforslag end lige netop i dette øjeblik.

Jeg vil gerne fra starten gøre klart, hvad der er hovedsigtet med det radikale forslag. Hovedsigtet med det radikale venstres forslag er at give de ansatte en andel i de værdier, der skabes i virksomhederne. Vi har ikke sat os det primære mål at forøge opsparingen og har ikke andre sidemotiver. Vi har sat os det mål at lave et forslag, der sikrede de ansatte en andel i de værdier, der skabes. Det er for-

[Niels Helveg Petersen]

slagets baggrund, og det er forslaget hele grundlag.

Vi har endvidere den bestemte opfattelse, at en lovgivning, der sikrer de ansatte en sådan andel i de værdier, der skabes i virksomhederne, vil komme, at tiden er ved at modnes for en sådan lovgivning, og vi glæder os over, at vores forslag nu kan indgå i den videre diskussion og det videre arbejde med disse ting.

Der foreligger jo nu en betænkning om lønmodtagernes medejendomsret. Betænkningen stiller ikke bestemte forslag, den analyserer problemerne, påviser, hvilke problemer sagen rejser, og gør det derfor muligt for regeringen, for regeringspartierne og for andre partier på et langt bedre grundlag end hidtil nu at overveje, hvorledes det enkelte parti vil gribe dette spørgsmål an. Men jeg vil gerne slå fast: lovgivning på dette område vil komme i Danmark, således som den enten er kommet eller er på vej til at komme det i andre lande.

Det er der en lang række gode grunde til, først og fremmest den, at hvis man skal gøre sig håb om at forlange af lønmodtagerne en udvikling i lønomkostningerne, som er i overensstemmelse med de økonomiske muligheder, der er i en periode med lav vækst, vil det være pinende nødvendigt at kunne sige til lønmodtagerne: ja men den ekstra indsats, I gør, og som skaber værdierne i virksomhederne, er også noget, I får glæde af.

Jeg skal herefter gøre nogle bemærkninger til de enkelte indlæg, der har været.

Arbejdsministeren svagede sig virtuost fra anvendelsen af ordet »vi« til anvendelsen af ordet »jeg«, og det var lidt svært at følge undertiden, hvad der var »vi«, og hvad der var »jeg«. Jeg går ud fra, at når det var »vi«, var det på regeringens vegne, og når det var »jeg«, var det måske ikke helt sikkert, at det var det.

Om de enkelte punkter vil jeg sige, at jeg glædede mig over, at arbejdsministeren på regeringens vegne så klart gav tilsagn om, at vi snart kan forvente, at reglerne om medbestemmelse for offentligt ansatte forbedres. Jeg er enig med hr. Palle Simonsen, når han siger, at det offentlige arbejdsområde desværre udmærker sig ved ikke at være et foregangsområde, når det drejer sig om medbestemmelse. Det offentlige område har meget

at lære af den private sektor, og det er ikke tilfredsstillende, at man i den offentlige sektor, som man har gjort det hidtil, alene trækker i hælene på, hvad man aftaler på det private arbejdsmarked. Vi må se at komme videre for det offentlige arbejdsmarked, og jeg glæder mig over den tilkendegivelse, der kom fra ministeren af, at regeringen er indstillet på at gå den vej.

Lad mig så gøre den bemærkning om det historiske perspektiv i, at det radikale venstre nu foreslår at udstrække en ordning, der er gældende for LOs og Dansk Arbejdsgiverforenings område, til hele arbejdsmarkedet, at det er da i hvert fald en gentagelse af historien. Det har vi gjort ved adskillige lejligheder, og mit parti har i hvert fald medvirket til at gøre det ved adskillige lejligheder, hvilket arbejdsministerens parti som bekendt også har, så indvendingen imod at udstrække samarbejdsudvalgsaftaleordningen til den øvrige del af det private arbejdsmarked kan jeg ærlig talt ikke rigtig tage alvorligt. Meningen med dette forslag skulle være at sikre som et minimum også de dele af arbejdsmarkedet, der ikke var under hovedaftalen, rimelige samarbejdsbestemmelser, og det tror jeg fortsat der er behov for, men jeg ser frem til, at man i udvalget kan drøfte disse ting og se, om ikke det skulle være muligt at finde frem til et eller andet fælles grundlag, som kunne danne grundlag for det videre arbejde fra folketingets side i denne sag.

Om medejeforslaget sagde arbejdsministeren, at han havde en positiv holdning til intentionerne i forslaget, og arbejdsministeren konstaterede, at der i folketinget ville være et flertal, som faktisk stod bag intentionerne i vort medejeforslag. Det er jeg da glad for at få konstateret fra regeringens side, og jeg tror, det er rigtigt. Jeg tror, det er rigtigt, at der er en stigende erkendelse blandt folketingets partier af, at det vil være nødvendigt at sikre de ansatte en andel i de værdier, der skabes i virksomhederne, og det er jo hovedintentionen i dette forslag. Derfor glæder det mig, at arbejdsministeren kunne konstatere, at der nok ville være et flertal i salen for at gennemføre intentionerne i dette forslag. Så vil jeg da godt føje til, at det er da ganske oplagt, at der er en lang række tekniske problemer med at gennemføre lovgivningen, som er uafklaret også efter betænkningens

[Niels Helveg Petersen]

fremkomst, men jeg synes alligevel, det er et skridt på vejen.

Arbejdsministeren sagde, at en af forslagens svagheder var, at det kun omfattede en ringe del af arbejdsmarkedet. Ja, det er et forslag, der med det sigte, som jeg nu har refereret flere gange, udelukker visse dele af det samlede arbejdsmarked, bl. a. de offentligt ansatte. Det har vi ikke gjort noget forsøg på at skjule. Vi opfatter spørgsmålet om andele i overskud, i de værdier, der skabes, først og fremmest som et problem, der vedrører det private arbejdsmarked. Men så ringe en del af det private arbejdsmarked er det nu ikke. Hvis forslaget omfatter anpartsselskaber, aktieselskaber plus andre virksomhedsformer, når vi op på, at det er, skal vi sige i hvert fald 70 pct. eller mere af det samlede private arbejdsmarked, som direkte er omfattet af forslaget, med mulighed for mere, hvis man vinder gode erfaringer og kan udstrække ordningen også til virksomheder med mindre end 50 ansatte.

Jeg forstod på arbejdsministeren, at regeringen nu meget nøje overvejer betænkningen om lønmodtagernes medejendomsret, at regeringen endnu ikke har gjort sin holdning op, og at arbejdsministeren endnu ikke helt vidste, om regeringen også ville nå til et positivt resultat af sine overvejelser. Det håber jeg regeringen gør, og jeg synes også, at regeringspartierne som regeringspartier er forpligtet til det. Jeg synes, de er forpligtet til at have en eller anden fælles holdning til de problemer, der er nævnt i betænkningen, hvis det skal være muligt at diskutere disse ting seriøst. Derfor vil min opfordring til regeringspartierne være, at de søger at afklare deres holdning, og jeg vil føje til, at jeg tror, en sådan afklaring fra regeringspartierne side kan få betydning for afviklingen af forårets overenskomster og i det hele få betydning for forholdet mellem lønmodtagere og kapitalejere i det lange løb. En afklaring af regeringspartierne holdning kan være med til at lægge grunden til en positiv udvikling.

Jeg er klar over, at jeg ikke får noget svar fra regeringen og regeringspartierne på, hvornår man er færdig med disse overvejelser. Jeg skal lade være med at forsøge at presse for et sådant svar, som jeg ikke kan få i dag, og kun understrege, at set fra det radikale venstres synspunkt er det meget påkrævet, at regeringspartierne gør deres stilling op, og at

de i dette spørgsmål, som jo er med til at belaste forhandlingerne på arbejdsmarkedet, har en eller anden holdning, som kan bidrage til, at forhandlingerne på arbejdsmarkedet kommer ud af det dødvande, som de er kommet ind i, endnu før de er begyndt.

Til hr. Kaj Poulsen vil jeg godt sige, at meningen med at forsøge at udstrække samarbejdsaftalen til den del af arbejdsmarkedet, hvor den ikke fungerer i øjeblikket, er selvfølgelig ikke dermed at lovfæste de bestemmelser i hovedaftalen, som er forhandlingsstof, men udelukkende at sikre den øvrige del af arbejdsmarkedet rettigheder, når det drejer sig om samarbejdsudvalg.

Så siger hr. Kaj Poulsen, at det er en hån – eller hvordan han nu udtrykte det – at vi lader de offentligt ansatte være udenfor. Her er jeg nødt til at sige til hr. Kaj Poulsen, at når sigtet med en ordning skal være at sikre lønmodtagerne andel i de værdier, der skabes, må det nødvendige resultat blive, at de offentligt ansatte falder uden for ordningen. Ingen kan være mere medejer af offentlige institutioner end andre. Ingen kan få et overskud af offentlig virksomhed, hvor et overskud ikke kan opgøres. Det overskud, der er af undervisning, er børns indlæring. Det overskud, der er af hospitaler, er helbredelse af de syge. Der er ikke noget økonomisk overskud, og med det sigte, som ligger i forslaget, er det derfor ganske naturligt og logisk, at de offentligt ansatte falder udenfor. Til gengæld er der så som bekendt, som det også fremgår af diskussionen, et betydeligt behov for at få forbedret reglerne for de offentligt ansattes medbestemmelse.

Til hr. Glistrup vil jeg først sige, at jeg morer mig lidt over dette med, at vi skulle være mestre i forurening i lovforslagstitler. Jeg husker, at for ikke særlig længe siden fremsatte fremskridtspartiet et forslag om afskaffelse af arbejdsløsheden og betalingsbalanceunderskuddet over for udlandet. Det var jo en stærk titel for et forslag, som, om jeg så må sige, derved blev solgt under en helt forkert betegnelse. Der er intet som helst forkert i de betegnelser, som ligger i titlerne. Dette er forslag om øget medbestemmelse for de offentligt ansatte og om medeje for de ansatte i den private sektor.

Hr. Glistrups indlæg var til det yderste vulgærkapitalistisk. Over for beskyldningen om, at det skulle være os, der var særlig livs-

[Niels Helveg Petersen]

fjerne, vil jeg da gerne henvise til – ikke fordi jeg er særlig tilhænger af de ordninger, der eksisterer – at i det mest superkapitalistiske land, USA, har man slet ikke den holdning, som hr. Glistrup lægger for dagen her. Der siger man ikke, som hr. Glistrup sagde, at det er lønningsposen og kun lønningsposen, det drejer sig om. Det sagde hr. Glistrup faktisk. Intet andet spillede nogen rolle for den ansattes forhold til sin arbejdsplads, kun lønningsposen. Vi ser på frivilligt grundlag mere eller mindre obligatoriske ordninger skyde frem i en række lande, som netop slår en pæl igennem den påstand, at den ansattes forhold til virksomheden kun er et spørgsmål om lønningsposens indhold.

Jeg mener, at hr. Glistrup med netop den udtalelse meget klart karakteriserer sin egen holdning til dette. Det må dække over en eller anden angst for, jeg ved ikke hvad, for at de ansatte også skulle have en andel i de værdier, der skabes i virksomheden, og ikke kun have deres løn udbetalt. Det sigte, der er i vores forslag på dette punkt, har hr. Glistrup åbenbart med meget store ord villet forsøge at komme bort fra. Jeg synes ikke rigtig, det lykkedes.

Til sidst sagde hr. Glistrup, at der her var tale om en form for lønskat, når det kom til stykket. Jeg vil gerne, hvad det angår, anmode hr. Glistrup om nærmere at studere den betænkning, der foreligger, og studere forskellene, som der udførligt er redegjort for, mellem lønsudbidrag og overskudsdeling. Så vil hr. Glistrup finde ud af, at så enkelt forholder det sig ikke.

Hr. Holm nævnte, at der var en række tekniske problemer ved obligatorisk deling af overskud, også af overskydende overskud, og det har hr. Holm meget ret i. En række af de problemer er belyst i betænkningen, og jeg mener, der dér findes god vejledning for det videre arbejde med at finde ud af, hvorledes man teknisk kan løse problemerne ved en obligatorisk overskudsdelingsordning.

Hr. Holm sagde, at der findes virksomheder, der ikke har behov for øget kapitaltilførsel, og det skulle være en afgørende indvending mod vort forslag. Det finder jeg ikke, men hvis det er noget, som man mener er et meget væsentligt punkt i diskussionen fra venstres side, synes jeg da, det er værd at diskutere, om forslaget kan udbygges med bestemmelser, der sikrer, at hvor der ikke

findes at være et behov, kunne man tænke sig at udbygge forslaget, så man kunne undgå den situation.

Flere talere, også hr. Holm, har været inde på, at man var modstander af en tvangsmæssig ordning, og derfor vil jeg gerne gentage, hvad der er denne ordnings princip. Det er, at man gennemfører en rammelovgivning, hvorefter man siger til virksomhederne og de ansatte: nu må I prøve at forhandle jer frem til, hvordan I inden for rammerne af denne ordning kan finde noget, der kan bruges på jeres arbejdsplads. Det har en række fordele. For det første at ordningen for den enkelte virksomhed kan tilpasses virksomhedens forhold, og for det andet at både ledelse og ansatte fra starten nøje ved, hvad det er, der nu skal træde i funktion på deres arbejdsplads. Ikke mindst det sidste er måske særlig vigtigt, fordi det vil sikre, at ordningen fra starten er accepteret og derfor kan fungere efter sit formål.

Hr. Holm undrede sig over, at der ikke var anden sikringsgaranti end de bidrag, der kom ind fra lønmodtagerandelene. Jeg vil da sige, at hvis det er et punkt, der volder venstre problemer, vil vi meget gerne gå med til at diskutere, om der kan tilvejebringes en grundgaranti, som fra starten sikrer, at garantiordningen kan fungere fuldt ud. Det er ikke noget, vi overhovedet ville finde vanskeligt at overveje.

Hr. Holm sagde, at man fra venstres side ikke isoleret kunne gå ind for forslaget gennemførelse, men at man gerne ville overveje det i sammenhæng med andre forslag og andre problemstillinger. Jeg takker for denne tilkendegivelse fra venstres side, som altså ikke er tilslutning, og som jeg ikke skal forsøge at konstruere som tilslutning, men som alligevel, synes jeg, peger i retning af, at der er en fælles grund, hvorfra vi kan starte at diskutere disse problemer seriøst.

Jeg vil gerne sige tak til hr. Palle Simonsen for bemærkningerne om, at der var sund logik i forslagene, bemærkningerne om behovet for at forbedre medbestemmelsesreglerne i den offentlige sektor og også bemærkningerne om, at dette forslag så klart var bedre end socialdemokratiets og LOs forslag.

Hr. Palle Simonsen har fuldstændig ret i, at dette at fastlægge, hvad der kan være en rimelig forrentning af egenkapitalen, er et overmåde vanskeligt problem. Det vil sikkert

[Niels Helveg Petersen]

kræve betydelig mere omfattende undersøgelser at fastlægge det nøjagtigt end dem, der er foretaget i betænkningen. Forrentningens højde vil i allerhøjeste grad afhænge af, hvorledes man i øvrigt opgr virksomhedens regnskaber, om man sikrer dem over for inflationsudhuling eller ikke.

Hr. Palle Simonsen var bekymret for virkningen, der kunne være i forholdet mellem kapitalintensive og mindre kapitalintensive virksomheder. Jeg vil her gerne henvise til, hvad der siges i betænkningen, kapitel XII, side 24, at netop hvis man går ind i ordninger, hvor der er tale om deling af »overskydende« overskud, vil det problem, som her er nævnt, blive af relativt lille omfang.

Hr. Bollmann vil jeg da takke for bemærkningen om, at dette forslag ikke indeholder nogen centralfond, og at det er positivt. Forslaget er netop opbygget sådan, at man undgår centralfond, og vi mener, det er den rigtige vej at gå.

Fru Lilli Gyldenkilde fandt gode ting i medbestemmelsesforslaget, i al fald ting, der kunne forhandles om, men var i øvrigt ikke særlig indstillet på at gå ind i selve medejediskussionen. Det var heller ikke hr. Jørgen Jensen og hr. Honoré, som klart fastholdt, at dette var forhandlingsstof. Det var, forstod jeg, i det store og hele, hvad hr. Honoré mente om det, og det er da også et standpunkt, man kan have, selv om jeg ikke mener, det er særlig realistisk.

Hr. Schak Nielsen mente, at der var tale om en forskelsbehandling for ansatte i virksomheder med mere end 50 ansatte. Jeg går ud fra, at det var en positiv forskelsbehandling, hr. Schak Nielsen mente, og det kan man måske sige. Jeg er i hvert fald enig i, at det vil være en fordel.

Jeg skal slutte disse bemærkninger til de enkelte ordførere. Jeg synes, at behandlingen her i dag har vist, at der i forslaget og i den problemkreds, forslaget omhandler, er en masse stof, som det vil være gavnligt at folketinget nu engagerer sig i i et folketingsudvalg, og man må prøve at diskutere, hvilke løsninger man kan finde på de problemer, som har været rejst i dag, og en række andre, som eksisterer i forbindelse med lovgivningen på dette område.

Glistrup (FP):

De radikale angiver, at deres hovedsigte med de foreliggende forslag er at sikre, at de ansatte får andel i de værdier, der skabes i virksomhederne. Her er vi faktisk ved et punkt, hvor der er nogenlunde kort afstand mellem de radikales og fremskridtspartiets synspunkter. Også fremskridtspartiet er i allerhøjeste grad af den opfattelse, at de, der bestiller noget, de, der pukler på, de, der gør en indsats med henblik på at forøge den danske produktion, som vi alle skal leve af, skal have en væsentlig bedre aflønning for den indsats, de foretager, end den, de opnår i øjeblikket.

Netop i disse dage fører vi inden for fremskridtspartiet en nok så indgående og nok så stærk debat om, hvor langt vi kan gå i den retning. Der er nogle, som mener, at vi allerede i 1979 kan forhøje månedslønnen med 1.400 kr., andre at vi kun kan forhøje med 1.025 kr., når vi, som hr. Niels Helveg Petersen helt rigtigt sagde, skal leve op til at fjerne arbejdsløsheden og valutagælden. Vi er enige om i fremskridtspartiet, at vi i hvert tilfælde i 1980 kan forhøje månedslønningerne med 800 kr., således at vi kommer op på ca. 2.000 kr.s forhøjelse af månedslønnen i løbet af et år, vel at mærke til den ufaglærte arbejder, og hvis der er tale om ægtefæller, kommer vi op på det dobbelte beløb. Det er, hvad vi arbejder på ud fra de grundtanker, som altså også næres inden for de radikale.

Men vejene skilles uægtelig, når vi skal diskutere: skal vi fra folketingets side bestemme, hvordan de beskæftigede rundt omkring i landet skal anvende deres penge? Skal vi tvinge dem til at have midlerne stående i en fond, sådan som de radikales forslag går ud på? Deroverfor var det, at jeg sagde: nej, de ansatte skal finde deres penge i lønningsposen til deres egen fri rådighed. Dette misforstodkede de radikale straks derhen, at jeg sagde, at fremskridtspartiet var modstander af, at de ansatte fik indflydelse på deres arbejdsplads og andre ting. Nej, bestemt ikke. Det har vi intet imod. Vi vil aldrig gennemføre en lov, der forbyder de ansatte at få indflydelse på deres arbejdspladser, men det er bare noget, der skal afgøres ude på den enkelte arbejdsplads. De 350.000 danske virksomheder, der blomstrer rundt omkring i Danmark, er meget, meget forskellige i deres konsistens og opbygning. Lad hver enkelt virksomhed finde ud af, hvad den vil have.

[Glistrup]

Hr. Niels Helveg Petersen har sikkert ret et langt stykke, når han tror, at en virksomhed trives og fungerer bedre, både når de ansatte har medindflydelse på, hvad der sker, og når de har en gulerod foran i form af, at går det godt, får de også mere i løn. Men det skal man bare lade den enkelte virksomhed afgøre. I det omfang, hr. Niels Helveg Petersen har ret, vil nemlig de virksomheder, der selv indfører medarbejdermedbestemmelse, overskudsdeling o. lign., konkurrere de andre virksomheder ud, og det vil da være en ganske fortrinlig måde at få det problem løst på. Det, vi vender os imod, er hele den tvangsformynderitanke, der gennemsyrrer de radikales og også socialdemokratiets tanker på dette område, at man vil tvinge folk rundt omkring i landet og sige: vi alene vide, vi kloge politikere kan bedre herinde fra folketinget fastslå, hvordan de alle sammen skal hugge en hæl og klippe en tå for at kunne komme ind i nogle skæve idéverdener, som har udviklet sig, hvad enten det er i LO, hos midteroprørsutopisterne, eller hvor i alverden man har fundet disse mere eller mindre forskruede og forkerte ideer, som de radikale og socialdemokratiet gør sig til talsmænd for. De tør ikke mere kalde det ØD, fordi det nu har fået en så dårlig smag, og de forsøger så at finde et nyt navn, ligesom da man ikke længere kunne tale om idiotanstalter, talte man om åndssvageanstalter, og da man ikke længere kunne det, talte man om hjem for evnesvage. På samme måde ændrer man kapitalvindingskat til værdistigningsafgift og ØD til LM, fordi man ved, at det er en dårlig idé, man er ude med, og det er altså det, vi absolut må tage afstand fra.

Hr. Niels Helveg Petersen bebrejdede mig, at jeg ikke havde studeret nok, sådan at jeg ikke var blevet kyndig nok vedrørende problemerne om lønskat, for, sagde hr. Niels Helveg Petersen, som det ser ud fra hans elfenbenstårn, er lønskat én ting og de radikales forslag om overskudsdeling noget helt andet. Jeg vover at påstå, at jeg har studeret nok så meget, i hvert fald i livets skole, problemerne om overskudssammenhæng og sammenhængen mellem lønskat og lønandelen i en virksomheds resultat.

Hr. Niels Helveg Petersen erkendte, at det begreb, der bruges i det radikale forslag »en rimelig forrentning af egenkapitalen« nok kan volde vanskeligheder. Kig på en medicin-

nalfabrik, der skal forske, kig på så mange andre virksomheder. Men endnu mere umuligt er det radikale forslag, når man kommer over til det af hr. Niels Helveg Petersen så stærkt roste overskudsbegreb. Har hr. Niels Helveg Petersen aldrig hørt om aktieselskabsgrossister, som kan frembringe f. eks. 1.000-1.400 selskaber på en duplikator, som kan indgå i koncern med hinanden og simpelt hen få overskuddene til at dukke op de steder, hvor kun chefens kone er ansat? Hr. Niels Helveg Petersen har åbenbart ikke taget med i betragtning, at sådan er nu engang det virkelige liv. Han har måske også hørt noget om, at der nogle, der kan lave holdingselskaber i Liechtenstein. Formanden tænder den røde lygte for mig, så jeg kan ikke gå videre med at uddybe det, men jeg skal gerne give privatmanuduktion til hr. Niels Helveg Petersen.

Niels Helveg Petersen (RV):

Jeg skal ikke bestride, at hr. Glistrup er ekspert i aktieselskabslovgivningen. Jeg har nu ikke fornemmelsen af, at det så meget er overskud i aktieselskaber, hr. Glistrup har beskæftiget sig med, som underskud. Men lad det ligge, det er sådan set ikke det væsentlige. Jeg synes, hr. Glistrup var stærkt på tilbagetog i spørgsmålet om at sikre de ansatte en andel i de værdier, der skabes i virksomheden, og det glæder mig.

Så vil jeg føje til, at det er ejendommeligt at høre hr. Glistrup påstå, samtidig med at han er fortaler for, at dette folketing skal gennemføre lovgivning, der nedsætter lønningerne 5 pct., at det eneste, man skal gøre ved det private erhvervsliv, er at lade det være i fred og ikke gennemføre nogen form for tvangsmæssige ordninger.

(Kort bemærkning).

Glistrup (FP):

Jeg har aldrig hørt om nogen inden for det parti, jeg tilhører, der er tilhænger af lønnedgang. Alle i vores parti er tilhængere af stærke forhøjelser af lønningerne. Nogle er tilhængere af, som jeg nævnte, at lønnen skal stige med 1.025 kr. om måneden, andre i partiet mener, at den skal stige med 1.400 kr. om måneden. Det, der diskuteres, er ikke, som hr. Niels Helveg Petersen tror, når han læser sine aviser, problemerne om lønned-

[Glistrup]

gang. Man skulle prøve at læse Danske Tidende f. eks. eller Fremskridt eller andre sandhedsbudbringere, i stedet for, som hr. Niels Helveg Petersen åbenbart gør, at holde sig til nogle, der som Søndags Aktuelt o. lign. skriver det diametralt modsatte af det, diskussionen i fremskridtspartiet går på. Den går på, hvor store lønforhøjelser vi har råd til. Ingen i fremskridtspartiet har nogen sinde været inde på noget, der hedder lønnedgang.

(Kort bemærkning).

Niels Helveg Petersen (RV):

Det er jo rene prokuratorkneb. Hr. Glistrup vil fremkalde en reallønsforbedring ved at nedskære lønningerne og til gengæld give skattelettelser; derved når hr. Glistrup frem til en reallønsfremgang. Men selve lønnen, den udbetalte løn til den enkelte, skal nedsættes med 5 pct. At der så er andre ting, lader jeg ligge; det er ikke det, det her drejer sig om. Vi diskuterede tvang eller ikke-tvang, om man skulle lade folk være i fred eller ikke, og hr. Glistrup går i allerhøjeste grad ind i diskussionen om tvangsmæssigt at nedsætte lønningerne. At hr. Glistrup så vil give skattelettelser er i øvrigt ikke nogen nyhed.

(Kort bemærkning).

Glistrup (FP):

Ingen i fremskridtspartiet ønsker, at den udbetalte løn til de ansatte skal nedsættes med noget som helst. Alle i fremskridtspartiet er af den opfattelse, at den udbetalte løn til de ansatte skal forhøjes klækkeligt. Diskussionen går på, om vi i 1979 kan komme helt op på 2.800 kr. om måneden for et ægtepar, eller vi må sige stop ved 2.050 kr.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagenes overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Karlskov Jensen):

Jeg foreslår, at forslagene til folketingsbeslutning henvises til arbejdsmarkedsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Meddelelser fra formanden:

Anden næstformand (Karlskov Jensen):

Der er ikke mere på dagsordenen.

Udvalget angående Grønlandslove har afgivet:

Betænkning over forslag til lov om ændring af lov om Grønlands landsråd og kommunalbestyrelser m. v. (Lovforslag nr. L 72).

Eksemplarer vil blive omdelt.

Skatte- og afgiftsudvalget har afgivet:

Betænkning over forslag til lov om ændring af lov om afgift af benzin og af lov om afgift af visse detailsalgspakninger samt af lov nr. 411 af 20. august 1976 om ændring af forskellige love om forbrugsafgifter. (Lovforslag nr. L 32).

Eksemplarer vil blive omdelt.

Der er foretaget ændringer i følgende udvalg:

Markedsudvalget (22/11 78):

Udtræder: Melchior
Nyt medlem: Arnfast

Det politisk-økonomiske udv. (22/11 78):

Udtræder: Melchior
Nyt medlem: Arnfast

Kulturudvalget (22/11 78):

Udtræder: Melchior
Nyt medlem: Arnfast

Det udenrigspolit. nævn (22/11 78):

Udtræder: Melchior
Nyt medlem: Arnfast

Folketingets næste møde afholdes i morgen, torsdag den 23. november 1978, kl. 13.00.

Angående dagsordenen henviste anden næstformand til den i salen opslåede dagsorden.

Mødet hævet kl. 17.14